

Rok ako symbol veľkého svetového roku

Rudolf Steiner

Silvestrovská prednáška z 31.12. 1915

Milí priatelia!

Mnohé z toho, čo je dnes nutné povedať z tajomstiev duchovného sveta, je spočiatku treba naznačiť len obrazne, napoly obrazne. Takéto obrazy sú však mienené reálne, tak, že zodpovedajú skutočnosti. Toto obrazne naznačenie, ako by som sa rád o neho pokúsil, aby ste o ňom vo svojej mysli mohli ďalej meditovať, je nutné aj preto, že bez tejto obraznej reči by tu bolo potrebné dlhých výkladov. Predsa však, do istej miery, môže na hlbšie korene vecí prísť každý, kto to, čo dnes poviem, trochu uchová vo svojej mysli a bude o tom meditovať.

Nuž, každý rok, touto dobou, prechádzame akosi z jedného časového úseku do iného. Zaiste sa to, čo tu hovorím, môže niekomu javiť ako trochu jednoduché rozdeľovanie času, no tak tomu nie je. Ľudia, ktorým pripadlo za úlohu vykonať toto rozdelenie času, sledovali akosi z hlbšieho inštinktu veľké zákonitosti času. Veď táto slávnosť prechodu z jedného roka do druhého sa u nás - hovorím prirodzene o našich krajoch - koná v čase hlbokkej zimy, v čase, keď rastliny zastavili svoj rast, svoje vytváranie kvetov a plodov. Len niektoré lesné stromy majú, ako sa hovorí, svoju večnú zeleň po celú bielu zimu, v ktorej slnko vyvíja svoju najmenšiu silu. My vieme, že do všetkého diania, ktorá sa odohráva pred našimi zmyslami, je votkané dianie duchovné. Vieme napríklad, že keď kráčame lesom, tu okolo seba nemáme len lesné stromy s ich zeleným ihličím alebo, keď chcete s ich listami, ale že v ich základoch bytia vládne a pôsobí tajuplná duchovná a duševná podstata. Zvykli sme si už vnímať to, načo chytrí ľudia našej doby pozerajú ako na detskú poveru, ako niečo, čo pravdivo poukazuje na skutočnú podstatu vecí.

Preto je nám jasné, že základom všetkého zmyslového, či už to sú pevné veci alebo premenlivé udalosti, že základom toho, čo možno pozorovať pomocou zmyslov, je duchovné dianie.

Nuž, pozrime sa najprv na neživú, čo sa na našej zemi vyskytuje ako tzv. ríša minerálna. Pozrime najskôr na všetko neživé.

Toto neživé je však pre vonkajšieho materialistu len niečím neživým. Pre nás však ku všetkému neživému patrí duševno a duchovno, takže môžeme hovoriť aj o duševne a duchovne všetkého nerastného. Zaiste, v súvislosti s týmto zemským vedomím, nevidíme v geologicko-minerálnej zložke krajiny to, čo sa dá porovnať s ľudskými svalmi a krvou, ale vidíme v nej iba kosť, totiž práve len pevnú zložku krajiny. Ak hovoríme teda o zemskom vedomí, musíme si toto vedomie predstavovať spojené s celou krajinou, nielen s jej kosťou. K zemi predsa patrí aj voda, vzduch atď, patrí k nej všetko, čo zodpovedá ľudským svalom, krvi atď. Nerastným ríšam zeme patrí vedomie ako celku. Tu sa teraz však nebudeme zaoberať zmenami tohto vedomia v určitých oblastiach zeme v priebehu roka, ale uvedieme si len do svojej mysle predstavu, že celá minerálna krajina má vedomie.

Teraz obráťme pohľad od celej nerastnej zemi k tomu, čo zo zeme pučí, čo z nej vyráža ako rastlinný svet.

Na tento rastlinný svet, ak sa na neho pozeráme v zmysle duchovnej vedy, musíme, vzhľadom k nerastnej zemi, vnímať ako samostatnú bytosť. A samostatnosť rastlinnej ríše ako celku, vzhľadom k nerastnej ríši zeme, sa nám prejaví práve vtedy, ak sa pozrieme na vedomie oboch týchto bytostí. Ako môžeme hovoriť o vedomí celej nerastnej zeme, tak tiež môžeme hovoriť o vedomí celého rastlinného sveta, ktorý sa na zemi vyvíja. Usporiadanie (poriadok) tohto rastlinného vedomia je však iné ako u vedomia ľudského, a preto o rastlinnom vedomí môžeme hovoriť vždy len vo vzťahu k určitej oblasti zeme, pretože toto vedomie sa mení práve podľa oblastí krajiny. My ľudia si spravidla nevšíname, že je tu vlastne istá súvislosť nášho vedomia napr. s vedomím rastlinného sveta celej zeme. To preto, že do celku svojho vedomia zahŕňame len denné vedomie, nie však svoje vedomie nočné. Pre zjednodušenie svojej predstavy síce hovoríme, že za nášho bdenia vo dne je naše ja a naše astrálne telo v našom tele éterickom a fyzickom, ale upozornil som už na to, že sa to vlastne vzťahuje len na našu krv a našu nervovú sústavu, nie na naše ostatné sústavy. Lebo ak je naše ja a astrálne telo takmer mimo našu hlavu, tu sú o to silnejšie v našom ostatnom organizme.

Je to niečo úplne zodpovedajúceho tomu, že keď je napríklad na jednej strane zeme zima, na druhej strane je leto. Aj tu, ako u človeka, ide iba o premenu vedomia. My ľudia to nepozorujeme len preto, že naše vedomie nemá trvale rovnakú jasnosť. Nočné vedomie je u nás stlmené tak, že pre nás prakticky vôbec nie je vedomím. Denné vedomie je potom na druhej strane plným vedomím. Keď svojou vyššiou prirodzenosťou v noci spíme, naša nižšia prirodzenosť bdie. Práve tak je tomu i u zeme. Keď je na jednej jej strane zima, na druhej jej strane je leto. Keď je na jednej strane stav bdenia, na druhej strane je stav spánku.

Tak, ako som to teraz, ako už častejšie rozviedol, platí vec vlastne len vzhľadom k rastlinnému svetu, ktorý pre nás spí práve za vrcholného leta, keď pučí. Tzn., že keď svoju fyzickú zložku najviac rozvíja, vtedy spí! A naopak, plne vedome bdie v čase, keď zvonka fyzicky žiadny vývoj neprebíha, keď jeho fyzický vývoj ustupuje. Vtedy rastlinný svet bdie. V tomto zmysle hovoríme o všetkých rastlinách na zemi ako o celku, ktorému prislúcha vedomie.

Keď hovoríme o tomto druhom vedomí zeme, ktoré preniká nerastné vedomie zeme, keď hovoríme o vedomí ríše rastlín, tu môžeme povedať:

Rastlinné vedomie našej oblasti vo vrcholnom lete spí a bdie v temnej dobe zimy. Teraz však, okolo dnešnej zimnej doby, v ktorej sa práve nachádzame, dochádza tiež k niečomu inému. Pozrite, obe tieto vedomia zeme, celkové vedomie nerastnej ríše a celkové vedomie rastlinnej ríše, sú rozdelené, sú po celý rok dve samostatné bytosti. Tieto dve bytosti sa však v dobe, v ktorej sa práve nachádzame, navzájom prenikajú. Tam kde jeden rok prechádza do druhého, tam má nerastná ríša s celým svetom rastlín jedno vedomie, tam sa ich dve vedomia prenikajú.

Nuž, akého druhu je ono nerastné vedomie krajiny, ktoré, ako sme už povedali, nechceme dnes pozorovať v jeho premenlivosti. V čom je zvláštnosť tohto nerastného vedomia veľké bytosti zeme?

Človek obmedzujúci svoje vedomie a rozum len na svoje fyzické zmysly, nemôže o zemskom vedomí najskôr nič vedieť. Duchovná veda ho však môže poučiť o tom, že toto zemské vedomie myslí. Ako ľudia myslia svoje myšlienky, tak zem myslí svoje nerasty, rastliny, zvieratá, vzduch, rieky, hory atď. Ako my myslíme svojim obyčajným denným vedomím to, čo je okolo nás, tak aj myslí zem

Nuž, položme si dnes otázku: čo všetko myslí zem svojím vedomím?

Zem so svojím vedomím myslí predovšetkým celý, k zemi prináležiaci, nebeský priestor. Tak ako sa my svojimi očami pozeráme von na stromy, na kamene, apod., A myslíme o nich, tak sa pozerá zem svojím vedomím von do nebeského priestoru a myslí všetko (o všetkom), čo sa deje vo hviezdach. Zem je bytosťou, ktorá premýšľa o pochodoch vo hviezdach.

V podstate nerastného vedomia zeme je teda obsiahnuté, v podobe myšlienky, tajomstvo celého kozmu. Zatiaľ čo my ľudia chodíme len tak povrchne po zemi a premýšľame iba o kameňoch, na ktoré narazíme, o čomkoľvek inom, čo obklopuje naše zmysly, zem premýšľa o kozme vonku. Premýšľa o ňom práve s tým vedomím, ktorým my prechádzame, keď kráčame priestorom. Zem má naozaj obsiahlejšie, väčšie myšlienky ako my ľudia. A v podstate vzaté, je to nesmierne povznášajúci pocit, ak si to dokážeme uvedomiť:

"Prechádzaš nielen obyčajným vzduchom zeme, ale prechádzaš jej myšlienkami!"

A teraz opäť pozrime na to druhé, na rastlinné vedomie zeme.

Pozrite, ríša rastlín nemôže myslieť ako minerálna zem. Mysliace vedomie rastlinnej ríše, nie jednotlivé rastliny, je oveľa obmedzenejšie a obsahuje oveľa menší okruh zeme. Tak je tomu po celý rok, s výnimkou týchto dní, kedy sa rastlinné vedomie zjednocuje so všetkým vedomím zeme. A tým, že rastlinné vedomie preniká nerastné vedomie zeme, tým sa rastlinný svet našej zeme, v silvestrovskej dobe dozvedá o tajomstvách hviezd, tým prijíma tajomstvo hviezd, aby ho mohlo použiť. Aby na jar mohli rastliny, podľa tajomstiev kozmu, zase rozvíjať kvety a mať plody. Lebo v tom, ako rastliny prichádzajú k listom, kvetom a plodom, vtom spočíva celé tajomstvo kozmu. Ale ak rastliny majú svoje listy, kvety a plody, nemôžu o tom premýšľať. Môžu o tom premýšľať len teraz, keď sa vedomie rastlinnej ríše zjednocuje s vedomím ríše nerastnej.

Preto duchovná veda hovorí:

V tejto dobe, približne v tejto silvestrovskej noci, prenikajú sa dva cykoly.

A vôbec, tajomstvo všetkého bytia tkvie vo vzájomnom cyklickom prenikaní a oddeľovaní. Uvážte, ako podivuhodné je toto tajomstvo bytia. Rastlinné vedomie a nerastné vedomie. Dva vývojové prúdy, ktoré oddelene prechádzajú rokom a zjednocujú sa v dobe keď jeden rok prechádza do druhého, aby sa opäť vyvíjali v priebehu roka oddelene a v silvestrovskej dobe sa opäť zjednotili. Taký je cyklický postup dejín, ktorý nás môže naplniť hlbokým, posvätným pocitom ostychu, ak porozumieme jeho tajomstvu.

Nazrime teraz od tohto tajomstva zjednocovania, ktorým práve, povedal by som, bezprostredne prechádzame, k tajomstvu ešte väčšiemu.

Vieme, že teraz žijeme v cykle vývoja duše vedomej, ktorému predchádzal cyklus vývoja duše rozumovej, a tomu zase vývoj duše cítiacej. Keď pokračujeme ďalej takto naspäť vo vývoji, dospejeme k 5. tisícročiu pr. Kr., k dobe, v ktorej sa vyvíja všetko ľudské myslenie v cykle tela cítiaceho (astrálneho). Smerom do budúcnosti, bude po terajšom cykle duše vedomej, nasledovať vývoj duchovného Ja atď.

Duša vedomá sa v našej dobe vyvíja hlavne tým, že človek používa svojho tela fyzického, ako nástroja, úplne sám. Pretože človek dnes používa prevažne svoje telo fyzické, utápa sa v materializme. Potom však bude nasledovať doba, kedy sa vedľa svojho fyzického tela naučí opäť používať svoje telo éterické, podobne ako kedysi

používal svoje telo astrálne, vo vývojovom cykle, v ktorom toto telo bolo základným prvkom vedomia.

Môžeme teda povedať:

Boli sme kedysi na zemi tak, že vedomie našej duše prešlo stykom s vedomím nášho astrálneho tela. Ako okolo nového roku prechádza rastlinné vedomie vedomím nerastným, tak vedomie našej duše prešlo pred tisícročiami naším astrálnym telom, vedomím, ktoré vlastne má naše astrálne telo. Vtedy boli naše duše a naše astrálne telá, vo svojom vedomí jednotou. Tu sa vraciame vo vývoji späť, do 6. tisícročia pr. Kr., v ktorom keď bola táto jednota vedomia duše a astrálneho tela dosiahnutá, tu pozemské ľudstvo oslavovalo nový rok: Veľký nový rok!

Tak ako teraz máme nový rok, prichádzajúci nám v ústrety, ako priechod rastlinného vedomia nerastným, tak bol v 6 tisícročí pr. Kr., oslavovaný Veľký nový rok našej zeme, pretože sa naše duševné vedomie zjednotilo s astrálnym vedomím nášho tela.

Čo to vtedy znamenalo?

Vtedy, 6 tisíc rokov pr. Kr., keď naše vnútorné duševné vedomie prešlo astrálnym vedomím nášho tela, bolo naše obmedzené vedomie tak ďaleko, ako ďaleko je rastlinné vedomie o novom roku. Ako rastlina pozerá von do nebies tým, že sa jej vedomie zjednocuje s vedomím nerastným, tak vtedy videl a vnímal človek široké pole múdrosti, keď sa jeho duša zjednotila s astrálnym telom k svetovému novému roku.

Odtiaľ (z týchto čias) pochádza ona stará múdrosť ľudstva, ktorá sa definitívne stratila až pri zániku gnostického poznania. Pôvod tohto poznania musíme hľadať v zemskej svetovom novom roku, približne 6 tis. rokov pr. Kr. Je to ono poznanie, z ktorého čerpal aj Zarathuštra, ono poznanie, ktoré naposledy zažiarilo veľkými lúčmi ešte u gnostikov, od ktorých sa nám dodnes zachovalo len niekoľko málo zlomkov. A práve k tomu sa dnes opäť vraciame, k zemskej zime, k zemskej novému roku.

Keď pripočítame teraz k rokom, ktoré uplynuli od založenia kresťanstva, približne ďalších 4 000 rokov, tu opäť bude tak, ako som to práve naznačil. Tu opäť nastane onen priechod nášho duševného vedomia s astrálnym vedomím, avšak na vyššom vývojovom stupni. Tu človek opäť vstúpi do svetovo-hviezdneho vedomia. A práve na to sa chceme pripravovať našou duchovnou vedou, aby tu boli pripravení ľudia, ktorí by tejto novej možnosti dokázali využiť. Chceme pripravovať svetový nový rok!

Keď pripravujeme teda vianočnú slávnosť tak, ako som to tu naznačil v jednej z posledných úvah, potom sa budeme pripravovať správne. Keď sa zrodienie duchovného poznania v nás stane vianočnou posvätnou náladou, tu sa budeme pripravovať na nový svetový nový rok, ktorý nastane 12 tisícročí po starom svetovom roku.

Ako od jedného zjednotenia rastlinného a nerastného vedomia zeme uplynie ku druhému dvanásť mesiacov, tak uplynie od jedného svetového zemskej nového roku k druhému svetovému zemskej novému roku, od jedného priechodu ľudskej duše astrálnym svetom k druhému, dvanásť tisícročí.

Takto sa pozeráme na túto posvätnú hodinu, v ktorej pozeráme od nového roka v malom, k novému roku vo veľkom, od Silvestra na konci roka, k onomu kozmickému Silvestru na konci vekov, na ktorý sa pripravujeme tým, že sa teraz v zime snažíme ako pozemšťania zrieť jeho svetlo, ktoré pozemskému človeku priteká prirodzene len vo svetovom novom roku zeme.

Vskutku, svet vidíme v pravom svetle len vtedy, keď to, čo nás obklopuje nechápeme iba tak, ako sa to javí skrze naše zmysly, ako to chápe materialistický duch, ale keď na to, čo nás vo vonkajšom zmyslovom svete obklopuje, pozeráme ako na symbol veľkých svetových tajomstiev.

Potom sa nám sviatok Silvestra môže javiť tak, akoby k nám pristupoval posol z duchovného sveta a odhaľoval nám tajomstvo Silvestra slovami:

"Hľa, ako sa teraz v temnom, chladnom stredu zimy, zjednocuje rastlinné vedomie s nerastným vedomím zeme. Nech je ti to znamením, že aj zem má svoj rok, veľký svetový rok, o ktorom kedysi hovoril Zarathuštra, ktorý plynie od jedného svetového Silvestra k druhému svetovému Silvestru, od jedného svetového nového roku k druhému svetovému novému roku, ktorý je nutné chápať, ak chceš pochopiť dráhu vývoja ľudstva."

Keď Zarathuštra hovorí o 12 tisícročiach, má na mysli to, o čom som vám dnes hovoril. Ak jeden pozemský rok rozčlenil do štyroch období ako vývojovú dráhu pozemského ľudstva, je to zdôvodnené z hlbokých duchovných tajomstiev kozmu. Z hlbšieho pochopenia našej duchovnej vede dajme v našej duši, v našom srdci, vyklíčiť posvätnú náladu. Snažme sa vo svojom srdci vyvinúť ono vnútorné teplo, ktorého sa nám dostane, keď v mrazivej zimnej noci začujeme zvesť o zostúpení slnečného ducha na našu zem a potom o tajomstvách roku. Trinásť dní (advent) je doba, počas ktorej sa rastlinné vedomie zeme zjednocuje s vedomím nerastným. A keď dokáže sa človek preniesť do rastlinného vedomia, tu môže vidieť ako vo sne, tu môže zrieť hociktoré tajomstvo, ktoré potom mnohonásobne prechádzajú jeho srdcom, podobne, ako to tu minulého roku prechádzalo našou dušou prostredníctvom snu Olafa Astesona.

Ak prijmeme takú posvätnú náladu, potom v tejto posvätnéj nálade nájdeme pravú vnímavosť, pravý cit pre to, o čo sa usilujeme vo svojom duchovnom poznaní.

Takýmto teplom v srdci chceme pripravovať nový svetový rok. **Takto dôstojne chceme očakávať nový svetový Silvester, ktorý musí priniesť nový svetový rok. Potom v nasledujúcich inkarnáciách, za úplne iných pozemských pomerov, prežijú naše duše veľký svetový Silvester tak, ako ho môžu prežiť len keď im malý Silvester, ktorý nastáva namiesto 12. tis. rokov za 12 mesiacov, bude symbolom pre veľký Silvester.**

A to je práve tajomstvom nášho bytia, že všetko je vo veľkom tak ako v malom a v malom tak ako vo veľkom. To malé, to obmedzené jedným rokom, pochopíme len vtedy, ak vidíme v ňom symbol veľkého svetového diania, prebiehajúceho v tisícročiach.

Rok je obrazom aeonov (vývojových vekov). A aeony sú skutočnosťou pre ony symboly, s ktorými sa v roku stretávame. Ak chápeme tento rok správne, tu v tejto dôstojnej noci, v ktorej začína nový rok, prenikne nás myšlienka o veľkých svetových tajomstvách. Snažme sa naladiť svoju dušu tak, že môže tiež do nového roka pozeráť s vedomím:

Chcem v sebe nieť kolobeh roka ako symbol veľkého kolobehu sveta, ktorý v sebe zahŕňa všetky tajomstvá, ktoré božské bytosti, tkajúce a pôsobiace vo svete, od aeonu k aeonu sledujú spolu s našimi dušami, ako menší bohovia sledujú tajuplné bytie rastlín a nerastov v jednotlivom roku

"Das Goetheanum 'roč 10/1931'"